

Studie av projekt Pelarbacken

Hemlösas situation är många gånger komplex och mycket utsatt. Sedan 1 september 2010 samlokaliseras socialtjänsten och sjukvården ramen för "Pelarbacken" i Stockholm. Ersta sjukhus driver där en avgiftsfri vårdcentral för hemlösa och kommer också att arbeta uppsökande med så kallade mobila team. Enheten för hemlösa, Stockholm stad, ansvarar för sociala frågor. Gemensamt försöker de förbättra situationen för hemlösa i Stockholm.

Här föreslås en tvåårig studie i syfte att följa och analysera arbetet vid Pelarbacken, utifrån socialt och medicinskt inriktade frågeställningar. En bärande tanke är att låta två forskningsstuderande, en i socialt arbete (Ersta Sköndal högskola) och en i socialmedicin (Karolinska Institutet), under handledning av seniora forskare följa och analysera projektet Pelarbacken. Genom ett sådant arbete kan det arbete som görs vid Pelarbacken återkommande diskuteras och kommenteras, men genom dokumentationen också stå modell kommande verksamheter av liknande slag. En regelbunden kontakt mellan de båda forskningsteamerna gör det också möjligt att dra gemensamma slutsatser med stöd i respektive kunskapsområde, vilket ofta är önskvärt i arbete kring samverkan, men sällan möjligt.

En socialt inriktad delstudie

Den socialt inriktade delstudien fokuserar dels på samverkan mellan olika aktörer, och dels på de sociala positioner som hemlösa som kommer i kontakt med Pelarbacken kan ha och utveckla.

Delstudie 1A: En studie av samverkan

Projektet Pelarbacken är ett närmast klassiskt exempel på en ambition att koordinera och samverka kring sociala och medicinska insatser på ett komplicerat område. Då det dessutom är ett flerårigt projekt med ett stort antal klienter/patienter, så är det av stort intresse att förstå projektet utifrån ett samverkansteoretiskt perspektiv. Att följa, dokumentera och bättre förstå det som händer inom och mellan de två organisatoriska aktörerna i projektet, ger möjligheter dels att diskutera samverkansfrågor under projektets gång, men också att identifiera och presentera den modell som samverkansarbetet faktiskt kan komma att utgöra för fortsatta och liknande initiativ på området.

Delstudie 1A genomförs i syfte att dokumentera och förstå samverkan mellan sociala och medicinska aktörer och insatser i Projekt Pelarbacken. Studien bygger på information från återkommande intervjuer med personer i ledningsfunktioner, studier av dokument som är centrala för verksamheten, samt forskares medverkan vid möten och aktiviteter där samverkan kan förväntas.

Delstudie 1B: Hemlöshet och sociala positioner

Personer i hemlöshet är ingen homogen grupp, utan individer med olika bakgrund och behov. De är i olika grad utsatta. En viktig aspekt i stödet till personer i hemlöshet är att de rör sig mellan olika grader av utsatthet. Utsattheten kan lindras eller förvärras eller förändras beroende på en rad olika faktorer. De insatser som görs vid Pelarbacken, sociala som medicinska, kan förväntas bidra till denna rörelse.

Delstudie 1B genomförs i syfte att följa ett större antal individers rörelser mellan mer och mindre (och återigen mer?) utsatta positioner, och att försöka förstå hur Pelarbackens insatser påverkar dessa rörelser. Är det till exempel så att de insatser som erbjuds tillfälligt "lyfter" personer ur mycket utsatta positioner, men att det inte finns insatser för att sedan ta dem från en mindre utsatt position till "normalitet"? Finns det en grupp personer som till följd av detta efter en tid återvänder till mycket utsatta positioner?

Delstudien genomförs med utgångspunkt i registerdata, och kompletteras med intervjuer med strategiskt utvalda personer ur målgruppen. Det är betydelsefullt för studien att definiera olika utsatta positioner för personer i hemlöshet, för att kunna kartlägga hur sådana personer rör sig mellan dessa positioner.

En socialmedicinskt inriktad delstudie

Den socialmedicinskt inriktade studien genomförs med bas i Karolinska institutets folkhälsoakademi. Den syftar till en undersökning av hälsoläget och lämpliga interventioner för den grupp av hemlösa som under 2011 besöker Pelarbackens medicinska mottagning.

I studien undersöks på individnivå hur sociala eller medicinska interventioner påverkar de hemlösas sociala och medicinska situation genom att:

- initialt och eventuellt återkommande kartlägga det aktuella hälsoläget och sociala situationen hos det stora antalet hemlösa som den nya mottagningen antagligen kommer att få, och där så är möjligt kontrollera detta mot de åtgärder som vård, socialtjänst, frivilligorganisationer eller andra under tiden vidtagit.
- med den använda metoden studera hur den nyinrättade landstingsverksamheten ska arbeta för att på bästa sätt förbättra de hemlösas hälsa för olika grupper av hemlösa personer samt hur vården eller socialtjänsten i stort ska arbeta för att minska andelen från går från mindre till större grader av bostadsrelaterad utsatthet.
- utvärdera om metoden, om den fungerar, också kan användas vid kartläggning av hälsan och hälsoeffekter av interventioner för grupper med komplexa behov och som likt de hemlösa många gånger är svåra att följa.

De personer i hemlöshet som kommer i kontakt med Pelarbackens sociala och medicinska insatser tillfrågas om deltagande i en kartläggning av hälsan och social omständigheter, samt om personen får följas upp efter en viss tid. De som ger tillåtelse till detta tillfrågas om den sociala och

hälsorelaterade utvecklingen sedan den första kontakten samt om de tillåter att register över personens sociala och hälsorelaterade situation får användas i en uppföljning. Studiens resultat baseras sedan på dessa register, på en eventuell enkät riktad till målgruppen, samt på kvalitativa intervjuer med ett urval från samma målgrupp. Slutsatser om metodens användbarhet för liknande grupper kommer eventuellt också att analyseras.

Studiens omfattning och publicering

Studien genomförs av två forskningsassistenter/doktorander som vardera arbetar 50 % av heltid i projektet under två år (2011-2012), samt av två docentkompetenta handledare som arbetar vardera 10 %. Den totala kostnaden för detta blir 1778 760 kr att fördela över två år. En administrativ avgift om 35 % är inräknad i beloppet och delas lika mellan Ersta Sköndal högskola och Karolinska institutet. Moms tillkommer på beloppet. Kostnader för publicering och seminarier delas mellan Ersta Sköndal högskola, Karolinska institutet och projektet Pelarbacken utifrån särskild överenskommelse.

Delprojekten avrapporteras till projektet Pelarbacken, projektets huvudmän och särskilt intresserade genom ett särskilt seminarium varje halvår. Det innebär att fyra seminarier kommer att anordnas under tiden för studien. Seminarieverksamheten bör innebära att projektet Pelarbacken ges material att utveckla det pågående sociala och medicinska arbetet, samt möjlighet att kommentera och påverka studiens tolkningar och kommande frågeställningar.

Studien avrapporteras också i en skriven slutrapport, samt genom löpande vetenskaplig publicering. En ambition är att med utgångspunkt i studien söka forskningsmedel i syfte att ytterligare tolka och analysera resultaten, så att de kan ligga till grund för två doktorsavhandlingar i socialt arbete respektive socialmedicin för de forskningsassistenter som genomför studien.

Vetenskapligt ansvariga för studien är docent Magnus Karlsson, Ersta Sköndal högskola och professor Bo Burström, Karolinska institutet.